

Defensa de Sòcrates de Plató

Traducció de Joan Crexells (20c-24b)

Tal volta algú de vosaltres em respondrà: Però, Sòcrates, de què t'ocupes en realitat? D'on han vingut aquestes calúmnies? Car si no fessis res d'extraordinari, si no fessis res de diferent dels altres homes, no haurien existit mai aquestes dites i aquesta reputació. Digues-nos què hi ha d'això, per tal que no ens fem nosaltres mateixos la nostra explicació. Em sembla que té raó qui parla així, i jo provaré de fer-vos veure què ha estat que m'ha dut aquesta anomenada i aquesta calúmia. Escolteu, doncs. Tal volta a algú de vosaltres semblarà que no parlo seriosament; sabeu bé que jo diré tota la veritat. Jo he tingut aquesta anomenada, atenesos, no per res més, sinó perquè posseeixo una certa saviesa. Quina és aquesta saviesa? La saviesa, potser, pròpia de l'home. En ella, tal volta, soc entès; aquells, però, de qui ara parlava, tal volta són savis en una saviesa més gran que la humana; si no és així, no sé com anomenar-la; car jo no la conec, i qui digui el contrari ment i ho diu per calumniar-me. I ara, us prego, atenesos, que no m'interrompeu fent aldarull, si us sembla que parlo amb massa presumpció. Car el que diré no són paraules meves, sinó que vull adreçar-vos a un testimoni digne de fe. Sobre la meva saviesa, si en tinc, i de quina mena és, us serà testimoni el déu que hi ha a Delfos. Prou coneixeu Querefont: era amic meu de jove i també amic vostre, del poble; va fugir amb vosaltres durant el darrer exili i amb vosaltres tornà. I prou sabeu com era Querefont, quina passió portava a tot allò que empenia. I una vegada que va anar a Delfos va tenir la gosadia d'interrogar l'oracle —us prego que no interrompeu fent aldarull, atenesos—; va preguntar, doncs, si hi havia ningú més savi que jo. I la Pítia va negar que hi hagués ningú més savi. I d'això us en serà testimoni son mateix germà, aquí present, car Querefont és mort.

Considereu per què us recordo aquests fets: vull mostrar-vos d'on ha partit la calúmia. Havent sentit això vaig pensar entre mi: «Què vol dir el déu i quin sentit té el seu mot? Car jo tinc consciència de no ésser savi, ni poc ni molt. Què pot voler dir, dient que soc el més savi de tots? No mentirà pas, car no li és possible.» Durant molt de temps vaig restar perplex sobre què volia dir. A la fi, ben a desgrat, vaig decidir-me a investigar-ho en la següent forma: vaig anar a un home que passava per savi, convençut que amb ell provaria la veritat de l'oracle, si és que podia provar-la enlloc, i aleshores podria dir-li: «Vet aquí un home que sap més que jo i en canvi tu has dit que jo soc més savi».

Examinat a fons l'home que m'havia proposat d'estudiar —no cal dir el seu nom, era un dels nostres homes d'Estat— en conversar amb ell vaig tenir la impressió que l'home en qüestió semblava certament savi als ulls de molta gent i sobretot als d'ell mateix, però en realitat no ho era. I aleshores vaig provar de fer-li veure que ell prou es pensava ésser savi, però que no ho era; amb la qual cosa ja vaig ésser odiat d'ell i de molts dels presents. Mentre me

n'anava pensava entre mi: «Tanmateix de més savi que aquest home bé ho soc, perquè ningú dels dos no sap res de bo; però mentre ell es pensa saber alguna cosa, no sabent res, jo com que no sé res no em penso saber. Sembla doncs, que jo soc més savi que ell en aquesta mica: que el que no sé no em penso saber-ho». Aleshores me n'aní a un altre que passava per ésser encara més savi i em va semblar exactament el mateix; i així vaig fer d'ell i de molts altres, enemics meus.

Després d'això vaig anar per altres, adonant-me, però, amb sentiment i temença, que em feia enemics; però em semblava necessari de posar per damunt de tot la veu del déu i, per tal de copsar el sentit de l'oracle, d'acudir a tots els que semblaven saber alguna cosa. I pel gos, atenesos, he de dir la veritat; el que m'esdevingué fou el següent: els més anomenats em semblaven, en examinar-los segons el voler del déu, els més mancats. D'altres, en canvi, tinguts per inferiors, em semblaven quant a intel·ligència molt superiors. Cal que us expliqui les meves aventures i quina mena de treballs he hagut de fer, per tal que l'oracle no fos, als meus ulls, refutat. Després dels polítics vaig anar als poetes, autors de tragèdies i de ditirambes i altres, convençut que aquí em saltaria als ulls la meua ignorància al costat d'ells. Emportant-me els poemes llurs que em semblaven més treballats, els demanava què volien dir per tal d'aprendre ensems alguna cosa d'ells. M'avergonyeixo, atenesos, de dir-vos la veritat, però cal dir-la. Per dir-ho clar gairebé tots els presents s'haurien explicat millor sobre el que ells mateixos havien fet. Així doncs, ben aviat vaig saber que els poetes, no deuen el que fan a llur saviesa sinó a un cert do natural o entusiasme, semblant al dels endevinaires i dels profetes. Car aquests diuen moltes i molt belles coses, però no saben res del que diuen. Aquest em sembla també l'estat d'esperit dels poetes. I alhora m'adoní que ells es pensaven que llur talent poètic els feia superiors als altres homes també en altres coses i això no era cert. Me'n vaig apartar aleshores pensant que tenia el mateix avantatge damunt d'ells que damunt els polítics.

A la fi, vaig acudir als menestrals. Car tenia consciència que jo no sabia com qui diu res, mentre que entre ells estava segur de trobar gent que sabia moltes i molt belles coses. No em vaig enganyar: sabien en efecte moltes coses que jo no sabia i en elles eren més savis que jo. Però, atenesos, em sembla que dominava el mateix defecte entre els bons menestrals que entre els poetes; com que feia bé el seu ofici, cadascú es pensava saber molt en les altres coses més importants; i aquest error obscuria llur saber. Talment que jo em preguntava en nom de l'oracle, si era millor d'ésser com era sense ésser savi en llur saviesa, ni afectat de llur ignorància, o bé tenir totes dues coses com ells. I em responia a mi mateix i a l'oracle que valia més ésser com era.

A causa d'aquestes investigacions, atenesos, m'han nascut moltes enemistats, tan grosses i tan perilloses, que d'elles han sortit moltes calúmnies, igualment que l'anomenada de savi. Car els presents es pensen, cada vegada, que jo posseeixo la saviesa, en allò en què contradic a un altre. I en realitat el que passa és que només el déu és savi, i amb aquest oracle només ha volgut dir que la saviesa humana val poc o res. I no vol parlar del Sòcrates individual sinó que només vol servir-se del meu nom com un exemple, com si digués: «el més savi entre vosaltres, oh homes, és aquell, com Sòcrates, que sap que quant a saviesa no val res». Aquesta investigació la faig encara avui donant el tomb per la ciutat i examinant segons el voler del déu, entre els ciutadans i entre els estrangers, aquell que em penso que és savi; i quan veig que no ho és, faig d'ajudant del déu, demostrant-li que no és savi. I per

amor d'aquests treballs ni he tingut lleure d'ocupar-me seriosament dels afers de la ciutat ni dels de casa meva, vivint amb la més gran pobresa a causa del servei del déu.

Damunt d'això ve que els joves que em segueixen espontàniament, els que més lleure tenen perquè són de famílies riques, troben plaer escoltant com la gent és sotmesa a aquest examen, i ells mateixos, moltes vegades, m'imiten, provant sovint de fer la mateixa investigació amb altres. I troben, em penso, una munió de gent que es pensen saber alguna cosa quan en realitat saben molt poc o res. I aleshores, els examinats per ells s'irriten, no contra ells sinó contra mi, i parlen d'un tal Sòcrates que és un home repugnant i que fa malbé la joventut. I si algú els demana què fa i què ensenya, no saben què dir, perquè ho ignoren. Però per no semblar desconcertats diuen tots els llocs comuns que es diuen contra els amants de la saviesa, que si investiga les coses que passen al cel i sota terra i no creu en els déus i ensenya de fer semblar bo un raonament dolent. La veritat, crec, ells no la voldrien dir i és que han estat posats en evidència, com gent que fan veure que saben sense saber. Però com que són, em penso, orgullosos, apassionats ei en gran nombre i estan units i parlen d'una manera convincent sobre mi, us han omplert les orelles abans i ara, amb llurs apassionades calúmnies. D'entre ells han sortit Meletos i Ànitos i Licó; Meletos ofès pels poetes, Ànitos pels menestrals i els polítics, Licó pels oradors. Em sorprendria, com deia al començament, si arribés en tan poc temps a destruir una calúmnia tan arrelada. Aquesta és, atenesos, la veritat, i no us parlo ocultant-la ni dissimulant-la poc ni molt. Prou que sé que justament per això em crearé més odis; però això serà la demostració que dic la veritat i que aquesta és la calúmnia i que les causes són aquestes. I si ara o més endavant examineu la cosa ho trobareu així.